

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

LÊ ĐỨC HÙNG

**DAY HỌC SOẠN ĐỆM CA KHÚC VIẾT VỀ HẢI PHÒNG
TRÊN ĐÀN PIANO CHO HỌC SINH TRƯỜNG TRUNG
CẤP VĂN HÓA NGHỆ THUẬT VÀ DU LỊCH HẢI PHÒNG**

**TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ
LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP DAY HỌC ÂM NHẠC
Khóa 14 (2019 - 2021)**

Hà Nội, 2022

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Lê Vinh Hưng

Phản biện 1: PGS.TS Nguyễn Đăng Nghị

Phản biện 2: PGS.TS Trần Bảo Lân

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ
tại trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương
Vào ngày 30 tháng 6 năm 2022

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trong chương trình đào tạo piano chính quy ở các trường chuyên nghiệp, chủ yếu dạy cho học sinh, sinh viên học các kỹ thuật của piano như luyện gam, luyện ngón, hanon để phục vụ tốt cho việc thực hành biểu diễn các tác phẩm âm nhạc cổ điển. Cho đến nay, theo khảo sát sơ bộ của chúng tôi, một số trường văn hóa nghệ thuật vẫn còn đào tạo chuyên ngành piano, hầu như chưa có giáo trình để hướng dẫn cho học sinh, sinh viên cách thức soạn đệm piano cho các ca khúc. Thực tế cuộc sống xã hội cho thấy, trong các buổi liên hoan, giao lưu, thậm chí cả chương trình biểu diễn nghệ thuật có tính học thuật..., nhiều khi không cần tới sự tham gia của dàn nhạc, mà chỉ cần sử dụng đàn piano đệm là có thể truyền tải, đáp ứng được yêu cầu về nghệ thuật. Tuy nhiên, trong hoạt động âm nhạc, không phải học sinh, sinh viên nào cũng có khả năng soạn đệm được cho ca khúc, trong khi đó đa số các em đều mong muốn được học soạn đệm, để có thể tự đệm một ca khúc nào đó.

Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng là cơ sở đào tạo cung cấp diễn viên, nhạc công cho các đơn vị âm nhạc chuyên nghiệp và không chuyên đóng trên địa bàn thành phố như: Đoàn Ca - Múa, Đoàn Văn công Quân khu III, các phòng văn hóa. Nhà trường đang thực hiện nhiệm vụ đào tạo hệ trung cấp chuyên nghiệp các chuyên ngành: Thanh nhạc, Nhạc cụ (piano, đàn phím điện tử, ghita, violin...). Những năm gần đây, các chuyên ngành âm nhạc nói chung và chuyên ngành piano nói riêng đã thu hút được sự quan tâm của nhiều học sinh. Hệ trung cấp chuyên ngành piano của trường, trước đây được đào tạo với thời gian là 3 năm, hiện tại rút xuống còn 2 năm. Nhìn vào nội dung chương trình, các em chủ yếu học một số tác phẩm nổi tiếng của các nhạc sĩ nước ngoài, mà chưa có nội dung về dạy học soạn đệm cho ca khúc. Trong khi đó, thực tiễn cho

thấy có những chương trình biểu diễn của các khoa trong trường rất cần sự hỗ trợ đệm piano, thì đa phần chưa đáp ứng được.

Là một trong những giáo viên dạy đàn piano tại trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng, chúng tôi luôn trăn trở, và mong muốn làm sao trong quá trình học tập và sau này ra trường, các em vừa thể hiện tốt tác phẩm kinh điển, vừa có thể soạn đệm tốt ca khúc trong các chương trình biểu diễn nghệ thuật chuyên và không chuyên.

Xuất phát từ những lý do nêu trên, chúng tôi lựa chọn đề tài ***Dạy học soạn đệm ca khúc viết về Hải phòng trên đàn piano cho học sinh Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật và Du lịch Hải Phòng*** để làm luận văn thạc sĩ chuyên ngành Lý luận và phương pháp dạy học âm nhạc.

2. Lịch sử nghiên cứu

Để phục vụ cho việc nghiên cứu, trong quá trình tìm hiểu thì thấy có một số công trình ở các dạng như sách, luận án, luận văn có liên quan đến vấn đề nghiên cứu của chúng tôi như sau:

2.1. Sách

Cuốn *Học đệm Piano cơ bản tập 1, 2, 3* của tác giả Song Minh do Nxb Dân Trí xuất bản năm 2014 [31].

Những nhạc phẩm chọn lọc soạn cho đàn piano và organ tập 1 của tác giả Minh Tiến (1995) Nxb Văn nghệ [50]

Một số sách: *Phương pháp học đàn piano* của tác giả Thái Thị Liên do Nxb Âm nhạc xuất bản năm 2004 [25]; *Học chơi đàn piano nhanh nhất cho trẻ em, Chơi piano hiện đại tập 1,2* của tác giả Lê Thị Hiền Nxb Hồng Đức xuất bản năm 2010 [11]

2.2. Luận án

Đến nay có một số luận án đề cập tới cây đàn piano và dạy học đàn piano như sau:

Nghệ thuật piano của Trần Thu Hà bảo vệ năm 1987 [10].

Sự phát triển của nghệ thuật piano Việt Nam, đây là luận án tiến sĩ của Nguyễn Minh Anh bảo vệ năm 2008 [2].

Vai trò của piano trong nâng cao mặt bằng kiến thức chung của các cơ sở đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp Việt Nam là luận án tiến sĩ của Hà Mai Hương bảo vệ năm 2016 [16]. *Nghệ thuật đệm và hòa tấu thính phòng trong đào tạo ngành piano chuyên nghiệp Việt Nam* của Nguyễn Hoàng Phương, đây là luận án tiến sĩ bảo vệ năm 2015 [42].

2.3. Luận văn

Các luận văn ngành Lý luận và phương pháp dạy học âm nhạc, có thể tạm chia hai dạng:

Dạng về phương pháp dạy học piano có một số luận văn bảo vệ tại Trường Đại học sư phạm Nghệ thuật Trung ương như: *Nghiên cứu và phân tích một số giáo trình piano cơ bản cho trẻ nhỏ* của Lê Nam (2014) [33]; *Dạy học Piano cho học sinh năng khiếu ở Trung tâm âm nhạc Yamaha Hà Nội* của Phan Thị Thiện (2015) [48];

Các luận văn này có điểm giống nhau là bố cục chia làm 2 chương, trong đó: chương 1 là cơ sở lý luận và thực trạng về vấn đề liên quan đến nghiên cứu; chương 2 đưa ra các biện pháp, mục đích là để nâng cao chất lượng dạy đàn piano cho nơi mà tác giả nghiên cứu.

Dạy học soạn đệm ca khúc của nhạc sĩ Đức Trịnh trên đàn phím điện tử tại Trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội của Chu Bằng Long (2018) [26]...

Có thể còn nhiều tài liệu nghiên cứu về việc dạy học soạn đệm cho ca khúc mà chúng tôi chưa đề cập tới. Tuy nhiên, phải khẳng định rằng: hướng nghiên cứu của chúng tôi không trùng lặp với các công trình của các tác giả đi trước. Dầu vậy, những công trình nghiên cứu vừa nêu trên là nguồn tài liệu vô cùng quý giá để giúp chúng tôi thực hiện luận văn này.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Luận văn đi sâu vào đánh giá thực trạng dạy học soạn đệm piano, chỉ ra vai trò của việc dạy học soạn đệm ca khúc cho học sinh tại Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng, từ đó đề xuất biện pháp soạn đệm ca khúc viết về Hải Phòng trên đàn piano cho học sinh, đáp ứng yêu cầu hoạt động âm nhạc của thành phố.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Nghiên cứu các tài liệu, giải thích một số khái niệm liên quan đến việc dạy học soạn đệm ca khúc, để xây dựng cơ sở lý luận cho luận văn.

Thực hiện khảo sát, đánh giá thực trạng dạy học piano cũng như cơ sở vật chất và những vấn đề liên quan để làm cơ sở thực tiễn cho luận văn.

Nghiên cứu, đề xuất, ứng dụng các phương pháp soạn đệm cho học sinh, sau đó tiến hành thực nghiệm để đánh giá tính khả thi của các biện pháp được đề ra trong luận văn.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận văn là biện pháp dạy học soạn đệm ca khúc trên đàn piano cho học sinh Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Chúng tôi thực hiện nghiên cứu trong không gian Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng. Phạm vi nghiên cứu của luận văn chỉ đề cập *dạy học soạn đệm một số ca khúc tiêu biểu viết về Hải Phòng trên đàn piano cho học sinh trung cấp piano.*

Chúng tôi lựa chọn soạn đệm các ca khúc viết về Hải Phòng vì các ca khúc này thường được nhiều người dân của thành phố hát trong các buổi sinh hoạt nghệ thuật, giao lưu và các hội diễn nghệ thuật...

Trong luận văn này chúng tôi chọn ra 11 ca khúc quen thuộc thường được hát nhiều trong sinh hoạt văn nghệ của Hải Phòng để đưa vào dạy học soạn đệm.

Đề tài này được thực hiện nghiên cứu từ năm 2015 đến 2021

5. Phương pháp nghiên cứu

Trong quá trình nghiên cứu, luận văn sử dụng một số phương pháp nghiên cứu chính như sau:

Nghiên cứu lý thuyết: sưu tầm, đọc tài liệu và phân tích, giáo trình, các dạng tổng phổ liên quan, để làm cơ sở cho luận văn.

Phương pháp thực tiễn: điều tra, khảo sát giáo viên, học sinh để tổng kết, phân tích và có đánh giá tốt nhất cho việc nghiên cứu.

Phương pháp dạy học soạn đệm ca khúc cho đàn piano

Phương pháp thực nghiệm

6. Những đóng góp của luận văn

6.1. Về lý luận

Đây là luận văn đầu tiên nghiên cứu về dạy học soạn đệm ca khúc tại Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng.

6.2. Về thực tiễn

Luận văn sau khi được Hội đồng nghiệm thu có thể bổ sung vào nội dung chương trình, sử dụng làm tài liệu dạy học cho các giáo viên, học sinh của Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng.

7. Bố cục của luận văn

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo, Phụ lục, luận văn gồm 2 chương:

Chương 1: Cơ sở lý luận và thực trạng dạy học piano tại trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng

Chương 2: Đề xuất bổ sung nội dung và phương pháp dạy học soạn đệm ca khúc viết về Hải Phòng trên đàn piano cho học sinh trung cấp.

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TRẠNG DẠY HỌC ĐÀN PIANO TẠI TRƯỜNG TRUNG CẤP VĂN HÓA NGHỆ THUẬT VÀ DU LỊCH HẢI PHÒNG

1.1. Cơ sở lý luận

Việc nghiên cứu những vấn đề lý luận liên quan đến đề tài cũng như khảo sát thực trạng dạy học piano tại trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng chính là nền tảng, “chìa khóa” quan trọng để chúng tôi có thể đưa ra được định hướng, biện pháp cho việc dạy học soạn đệm ca khúc viết về Hải Phòng hiệu quả.

1.1.1. Một số khái niệm

1.1.1.1. Dạy học

Dạy học, hiểu một cách đơn giản là sự truyền đạt hoặc trao truyền kiến thức của người này sang người kia, thông qua những cách thức khác nhau. Dạy học là hình thức tổ chức thông qua sự điều khiển có mục đích, định hướng của người dạy, giúp cho người học chiếm lĩnh được hệ thống tri thức, kỹ năng, kỹ xảo nhằm đạt được mục tiêu của nhiệm vụ dạy học đề ra.

1.1.1.2. Phương pháp dạy học

Giống như khái niệm dạy học, về phương pháp dạy học cũng có nhiều cách giải thích khác nhau.

Phương pháp dạy học là cách thức tổ chức, là con đường, phương sách... hoạt động của thầy và trò trong môi trường giáo dục cụ thể, nhằm giúp học sinh chiếm lĩnh được nội dung bài học một cách tốt nhất.

1.1.1.3. Ca khúc

Trên phương diện về ngôn ngữ, ca khúc là một danh từ được ghép bởi hai từ Hán Việt: ca - khúc. Ca nghĩa là hát, khúc là khúc thức. Hiểu đơn

giản, ca khúc thường là một tác phẩm âm nhạc có lời ca; lời ca được hát theo giai điệu trên một khúc thức âm nhạc nào đó.

Ca khúc được hiểu là những sáng tác mới (không phải là bài hát dân ca); về cao độ, trường độ tiết tấu, nhịp điệu... được ký tự trên 5 dòng kẻ theo mô thức của âm nhạc phương Tây.

1.1.1.4. Ca khúc viết về Hải Phòng

Trên cơ sở giải thích khái niệm về ca khúc như trên, thì có thể hiểu ca khúc viết về Hải Phòng là: những ca khúc do các nhạc sĩ sáng tác theo phương thức, hình thức của phương Tây, mà nội dung chủ yếu ca ngợi truyền thống, con người, cảnh đẹp thiên nhiên của Hải Phòng. Ca khúc viết về Hải Phòng có một số đặc điểm được thể hiện trong lời ca và âm nhạc như sau:

Về lời ca: Hải Phòng là “vùng đất đầu sóng, ngọn gió, “phên dậu” phía Đông của đất nước, có vị thế chiến lược trong toàn bộ tiến trình đấu tranh dựng nước và giữ nước của dân tộc ta”. Nhiều dấu ấn trong lịch sử chống giặc ngoại xâm được ghi lại và nhắc tới cho đến ngày nay, với những cái tên Bạch Đằng, Cầu Rào, Cầu Đất... đã trở thành niềm tự hào của người dân. Bên cạnh những chiến công lịch sử, là con người - địa danh - bến cảng - hoa phượng đã kết thành biểu tượng văn hóa riêng có của Hải Phòng và đó cũng là nội dung được phản ánh trong lời ca của nhiều ca khúc viết về Hải Phòng.

Nhạc sĩ Lương Vĩnh cùng nhà thơ Hải Như đã sáng tác ca khúc *Thành phố hoa phượng đỏ*. (*Bến cảng quê hương tôi* - Hồ Bắc). (*Thành phố chúng ta, nhà máy chúng ta* - Hoàng Vân). (*Hồng Bàng trái tim thành phố* - Phạm Nguyễn). “Bạch Đằng âm vang truyền thống/ Đánh giặc Nguyên tan trên dòng sông...” (*Hải Phòng quê tôi* - Trọng Vinh). “Xin đừng lấp dòng sông hoa phượng đỏ/ Đừng đổi tên con lạch mang tên

đường. Xin giữ nguyên âm sắc còi tàu gọi bến...” (*Hải Phòng tuổi thơ tôi* - Đỗ Trí Dũng).

Nhìn chung, khi khảo sát lời ca của một số ca khúc thì thấy: lời ca thường thường bộc bạch, phản ánh được tính cách “ăn sóng nói gió” của người Hải Phòng. Tuy nhiên, bên cạnh sự mộc mạc ấy là chiều sâu nội tâm, là tiếng ca vui của những ngày lao động, là sự tự hào về thành phố với truyền thống chống giặc ngoại xâm, và tự hào về các biểu tượng văn hóa mà người dân Hải Phòng đã xây dựng nên. Đây cũng là một trong những đặc điểm cần chú ý, khi dạy học soạn đệm ca khúc viết về Hải Phòng.

Về âm nhạc: Trên cơ sở khảo sát 11 ca khúc viết về Hải phòng, chúng tôi thấy có một đặc điểm chung nổi bật như sau:

Các ca khúc đều viết ở hình thức hai đoạn đơn không có tái hiện, nghĩa là “bao gồm hai phần, mỗi phần không vượt quá khuôn khổ đoạn nhạc” [38, tr.24]. Nói rõ hơn, các ca khúc đó là một tác phẩm âm nhạc:

gồm hai phần/hai đoạn, mà trong đó mỗi phần/đoạn thường được viết ở hình thức một đoạn. Phần thứ nhất thường giữ chức năng của phần trình bày và được viết theo kiểu một đoạn có nhắc lại. Phần thứ hai thường bao gồm trong nó cả hai chức năng phát triển và tái hiện/hoàn thiện tư duy âm nhạc” [12, tr.45].

Hình thức này được biểu thị: Đoạn một (a) - Đoạn hai (b).

Đoạn một		Đoạn hai	
A		B	
Câu 1 (x)	Câu 2 (y)	Câu 1 (z)	Câu 1 (j)

Giai điệu các ca khúc viết về Hải Phòng đa phần có âm vực khoảng từ quãng 9 đến quãng 10, riêng có hai ca khúc là: *Bến cảng quê hương tôi* (Hò Bắc) có âm vực quãng 12 và *Thành phố hoa phượng đỏ* (Lương Vĩnh - Hải Như) âm vực quãng 13. Giai điệu của các ca khúc dễ hát, không trúc

trắc, bên cạnh các bước lữ vẫn có những bước nhảy xa, tuy nhiên điều đó vẫn phù hợp với tâm sinh lý của giọng hát kể cả với đối tượng chuyên nghiệp hay nghiệp dư.

Nếu như với các địa phương khác trên cả nước, nhiều nhạc sĩ thường khai thác, sử dụng âm hưởng hoặc chất liệu dân ca của vùng miền để đưa vào ca khúc, thì những ca khúc viết về Hải Phòng trong phạm vi khảo sát của chúng tôi lại không thấy điều đó. Các nhạc sĩ chủ yếu sử dụng điệu thức trưởng, thứ của âm nhạc phương Tây để xây dựng nên giai điệu của một ca khúc. Bên cạnh đó, tuy không đậm nét, nhưng một số ca khúc có sử dụng đan xen giữa điệu thức trưởng thứ phương Tây với điệu thức năm âm như *Thành phố hoa phượng đỏ* (Lương Vĩnh - Hải Như), *Bến cảng quê hương tôi* (Hồ Bắc)... Đây có lẽ cũng là một trong những đặc điểm để nhận dạng các ca khúc viết về Hải Phòng.

Về tính chất âm nhạc của ca khúc viết về Hải Phòng, hầu như mỗi nhạc sĩ có cách tiếp cận khác nhau, với những cung bậc tình cảm khác nhau, nhưng nhìn chung âm hưởng chủ đạo của các ca khúc vang lên có tính chất bao trùm vẫn là sự trong sáng, vui tươi và lạc quan.

1.1.1.5. Tiết tấu, tiết điệu, âm hình đệm, hòa thanh và vòng hòa thanh, hợp âm

Tiết tấu là một trong những phương tiện diễn tả của âm nhạc. “So với giai điệu, tiết tấu đóng một vai trò không kém phần quan trọng trong việc tạo dựng một tác phẩm âm nhạc”. Tiết tấu là sự tương quan trường độ của các âm thanh nối tiếp nhau”

“sự tương quan trường độ của các âm thanh nối tiếp nhau” vang lên mà còn bao gồm cả sự ngắt, nghỉ của âm thanh. Trong âm nhạc, người ta thường sử dụng loại trường độ: cơ bản (chia các trường độ cơ bản thành những phần bằng nhau) và tự do (chia các trường độ cơ bản thành những phần không bằng nhau);

Tiết điệu được hiểu là: một âm hình tiết tấu phù hợp để biểu hiện cho một điệu nào đó (ví dụ điệu Valse, Slow...) thì gọi là tiết điệu. Trong hoạt động âm nhạc, trên cơ sở của một số điệu dân vũ, người ta đã sáng tạo ra rất nhiều loại tiết điệu như: Fox, March, Country, Pasodoble, Surt, Disco, Slow, pop... Thực tế một số ca sĩ, nhạc sĩ ở nước ta thường gọi tiết điệu thành điệu, ví như điệu: Tango, Blues, Valse...

Âm hình đệm, là âm hình tiết tấu mang tính chủ đạo, phù hợp dùng để đệm cho một tác phẩm âm nhạc.

Hợp âm, theo V.A. Vakhramép là: “Sự kết hợp cùng một lúc ba âm thanh (hoặc nhiều hơn nữa) sắp xếp theo quãng hoặc có thể sắp xếp theo quãng ba gọi là hợp âm”

Hòa thanh trong luận văn này, hòa thanh được hiểu là: các hợp âm, chồng âm được lựa chọn để đặt theo giai điệu của ca khúc, đây là một trong những thao tác bắt buộc đối với người thực hiện soạn đệm.

Vòng hòa thanh, vòng hòa thanh là: chu kỳ của các hợp âm nối tiếp nhau và được sử dụng trong một bộ phận/toàn bộ tác phẩm. Trong soạn đệm ca khúc, ở mức độ đơn giản thì dùng vòng hòa thanh công năng T/t - S/s - D

1.1.1.6. Soạn đệm và dạy học soạn đệm ca khúc

Soạn đệm: Trong nghệ thuật âm nhạc, một số nhạc sĩ chuyên nghiệp thường phối khí, hoặc trực tiếp làm công việc soạn đệm cho một ca khúc, bản nhạc nào đó cho một loại nhạc cụ hay dàn nhạc.

Do đó, trong luận văn này, khái niệm soạn đệm ca khúc được hiểu là: trên một ca khúc có sẵn, người nhạc sĩ soạn thêm phần nhạc đệm cho dàn nhạc hay một nhạc cụ (ở đây là soạn cho piano) thể hiện, giúp cho cấu trúc âm nhạc thêm chặt chẽ hơn, tăng thêm tính hình tượng và tính thẩm mỹ cho ca khúc. Đây là công việc mang tính sáng tạo và thể hiện rõ phong cách, tính cách âm nhạc của người nhạc sĩ.

Dạy học soạn đệm ca khúc chúng tôi suy ra việc dạy soạn đệm ca khúc trên đàn piano cũng có thể được hiểu: đó là hệ thống những hành động được kết hợp có mục đích của GV để tổ chức hướng dẫn hoạt động cho học sinh, nhằm hình thành, phát triển về nhận thức và các kỹ năng về soạn đệm cho những ca khúc.

1.1.2. Vai trò của phần nhạc đệm và việc dạy học soạn đệm ca khúc trên đàn piano

1.1.2.1. Tác dụng của việc dạy học soạn đệm cho ca khúc trên đàn piano

Dạy học soạn đệm ca khúc cho học sinh, trước hết là để đáp ứng nhu cầu của các em muốn học hỏi, tìm tòi sáng tạo, thể hiện mình trên cơ sở một ca khúc đã có sẵn. Chính xuất phát từ nhu cầu muốn tìm tòi, sáng tạo đó cho nên hệ thần kinh của các em luôn ở trạng thái hoạt động tích cực.

1.2.2.2. Vai trò của phần nhạc đệm piano với ca khúc

Viết phần đệm cho ca khúc, công việc này có thể ví von như người “đệt gấm thêu hoa”. Ca khúc cất cánh bay xa, hay chết yểu, ngoài một số yếu tố như ca sĩ, thu âm... thì phần lớn phụ thuộc vào phần nhạc đệm. Nói như vậy để thấy được tầm quan trọng của phần nhạc đệm và nó không thể tách rời đối với một ca khúc đặc biệt là ca khúc nghệ thuật (romance).

Nếu như trước, học sinh chỉ là người học và thực hiện chơi các bản nhạc theo những chỉ dẫn trong khuôn khổ có sẵn, thì việc soạn đệm sẽ đưa các em trên con đường để vươn tới, để trở thành một người sáng tạo (nhạc sĩ) thật sự và có thể chủ động sáng tạo ra câu dạo đầu, câu chen, câu nối, câu kết... rồi tự chơi hoặc chỉ dẫn, điều khiển người khác thực hiện theo ý đồ của mình.

Học soạn đệm cho ca khúc, học sinh dưới sự hướng dẫn của giáo viên, cho dù học theo hình thức nào đi chăng nữa, thì công việc này không hề đơn giản. Đây là công việc đòi hỏi người học luôn phải tư duy và tổng

hợp, luôn có ý thức tiếp cận với những vấn đề mới, dẫu vậy nếu được thực hiện nhiều lần, dần dần thì học sinh sẽ hình thành kỹ năng trong đầu về cách ứng tấu, ngẫu hứng, ứng tác trên bản nhạc của ca khúc. Một khi đã hình thành kỹ năng, thì chính những kỹ năng này lại giúp học sinh tăng thêm khả năng về thẩm mỹ âm nhạc, khả năng phân tích tác phẩm, phối khí... và tạo cho các em tự tin hơn trong việc soạn đệm, hoặc đệm hát trong các buổi giao lưu hay hội diễn văn nghệ ở những hoàn cảnh, không gian khác nhau.

1.2. Khái quát về trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật và Du lịch Hải Phòng và thực trạng dạy học soạn đệm ca khúc

1.2.1. Khái quát về Trường và Khoa Âm nhạc - Múa

1.2.1.1. Về Trường Văn hóa Nghệ thuật và Du lịch Hải Phòng

Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải phòng, tiền thân là trường Văn hóa Nghệ Hải Phòng được thành lập năm 1970. Theo văn bản số 940/TCCQ ngày 25/9/1970 của UBND thành phố Hải Phòng công nhận trường là đơn vị trực thuộc Sở Văn hóa Thông tin Hải Phòng. Đến ngày 23 - 8 - 1981 trường được Bộ Đại học và Trung học chuyên nghiệp công nhận và đổi tên thành Trường Trung học Văn hóa Nghệ thuật Hải Phòng.

Ngày 01 - 11 -1985, Ủy ban nhân dân thành phố Hải phòng ra quyết định 1263/QĐ/TCCQ về việc đổi tên thành Trường Trung học Văn hóa Nghệ thuật Hải Phòng.

Hiện tại, trường là đơn vị sự nghiệp trực thuộc Sở Văn hóa, Thể thao & Du lịch Hải Phòng và Sở Lao động Thương binh Xã hội, đồng thời chịu sự quản lý nhà nước về hoạt động giáo dục, đào tạo của Sở Giáo dục và Đào tạo Hải Phòng.

Về cơ cấu tổ chức của trường gồm: Ban giám hiệu, hội đồng chuyên môn, hội đồng tư vấn, tổ chức Đảng và tổ chức chính trị, phòng

chức năng, các khoa chuyên môn và trung tâm. Về cơ sở vật chất và đội ngũ giáo viên: cho đến thời điểm hiện tại, nhà trường cơ bản đã có các thiết bị phục vụ tốt cho việc dạy và học trong điều kiện mới. Các phòng học được trang bị ngày càng hiện đại và thường xuyên được nâng cấp, bảo dưỡng với hệ thống máy chiếu, dàn âm thanh, phòng biểu diễn,... Đặc biệt, phòng học nào của trường cũng được trang bị đàn piano và các thiết bị nghe nhìn hiện đại nhằm đáp ứng nhu cầu học tập của học sinh.

Hiện tại toàn trường có 36 giáo viên thuộc dạng biên chế của nhà nước, trong đó 60% có trình độ thạc sĩ.

Tùy theo tình hình thực tế, đặc biệt là nhu cầu của xã hội mà số lượng học sinh, sinh viên thi tuyển đầu vào hàng năm có thể nhiều, ít khác nhau. Trong khoảng 5 năm trở lại đây, số lượng học sinh, sinh viên thường dao động từ 400 đến 600 em. Theo số liệu do phong trào đào tạo cung cấp, thì năm 2021 tổng số học sinh, sinh viên đang theo học tại trường là 638 em, trong đó học sinh thuộc hệ trung cấp chính quy là 479 học sinh; hệ đại học đào tạo liên kết 168 sinh viên. Với bề dày hơn 50 năm hình thành và phát triển, trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng luôn là đơn vị duy nhất của thành phố có chức năng, nhiệm vụ đào tạo, bồi dưỡng nguồn nhân lực làm việc và quản lý trong lĩnh vực văn hóa nghệ thuật. Trường đã cung cấp nhiều cán bộ thư viện, giáo viên cho các trường học trong phạm vi thành phố cũng như các huyện; cung cấp đội ngũ diễn viên, nghệ sĩ cho các đoàn nghệ thuật của thành phố và các tỉnh lân cận.

Với đội ngũ lãnh đạo gồm những người có năng lực, giáo viên nhiệt tình, yêu nghề và cơ sở vật chất ngày càng được bổ sung nhiều trang thiết bị hiện đại. Cộng thêm thành tích đạt được, đã phần nào cho thấy trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng hoàn toàn có thể đáp ứng được nhu cầu đào tạo các ngành thuộc lĩnh vực văn hóa nghệ thuật, trong đó có chuyên ngành piano.

1.2.1.2. Khoa Âm nhạc - Múa

Khoa Âm nhạc - Múa là một trong năm khoa (Âm nhạc - Múa, Thanh nhạc, Sân khấu, Mỹ thuật, Nghiệp vụ văn hóa và du lịch) của trường. Chuyên ngành piano thuộc khoa Âm nhạc - Múa được thành lập từ năm 2001. Khoa Âm nhạc - Múa gồm có 6 giáo viên, các thầy, cô chủ yếu được học chuyên ngành sâu từ rất sớm tại các cơ sở đào tạo có uy tín ở trong nước như Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương, Học viện Múa Việt Nam, Trường Đại học Sân khấu Điện ảnh Hà Nội...

Ngoài việc thực hiện chương trình, kế hoạch giảng dạy trong phạm vi chuyên môn do khoa đảm nhận, thì khoa Âm nhạc - Múa còn tổ chức, chủ trì thực hiện nhiều chương trình biểu diễn nghệ thuật, giao lưu văn hóa văn nghệ, tham dự các cuộc hội diễn, đi thực tế sáng tác, giao lưu với các cơ quan đơn vị trong và ngoài thành phố... theo chỉ đạo của nhà trường. Một vấn đề trong hoạt động chuyên môn đáng chú ý là hàng năm khi học sinh thanh nhạc thi học kỳ, hoặc thi hết năm, hết khóa thì đều có sự hỗ trợ đặc lực trong vai trò đệm của thầy cô và học sinh chuyên ngành piano. Riêng với chuyên ngành piano đào tạo hệ trung cấp chính quy, để đảm bảo chất lượng học tập và uy tín của nhà trường, hàng năm khoa thường có từ 12 đến 15 em theo học, số lượng này luôn được duy trì và ổn định.

1.2.2. Thực trạng dạy học piano và dạy học soạn đệm ca khúc

1.2.2.1. Nội dung chương trình, tài liệu học tập

Trước năm 2020, học sinh chuyên ngành piano hệ trung cấp chính quy được đào tạo trong thời gian 3 năm. Bắt đầu từ khóa học 2020 - 2021, hệ trung cấp piano rút xuống chỉ đào tạo với thời gian là 2 năm. Trong 2 năm học tập, ngoài các môn học chung như Giáo dục chính trị, Pháp luật, Giáo dục thể chất, Giáo dục Quốc phòng và An ninh, Tin học, Tiếng Anh (tổng thời lượng là 255 tiết), thì học sinh chuyên ngành trung cấp piano

phải học các môn học chuyên môn cơ sở gồm: Tâm lý học đại cương, Mỹ học đại cương, Lịch sử Âm nhạc, Hòa Thanh, Hình thức âm nhạc với tổng số là 390 tiết; bên cạnh đó là các môn học chuyên môn như Lý thuyết âm nhạc, Ký xướng âm, piano với tổng số là 480 tiết.

Về tài liệu phục vụ cho việc giảng dạy và học tập piano, trong thư viện của trường rất đa dạng. Tuy nhiên, các tài liệu này chủ yếu tham khảo và photo lại từ kho tài liệu của Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam, sau đó được phân loại theo trình độ và sắp xếp một cách khoa học. Vì thế khi dạy học, giáo viên dễ dàng trong việc lựa chọn tài liệu cho từng đối tượng trong dạy học. Học sinh dưới sự chỉ dẫn của giáo viên, các em chủ yếu học được các kỹ thuật của đàn piano rồi áp dụng vào thể hiện các tác phẩm kinh điển. Đó là mặt mạnh trong đào tạo piano chuyên nghiệp đã được ghi nhận trong nhiều năm qua, tuy nhiên nếu nhìn nhận từ nhu cầu thực tiễn của xã hội, thì cách đào tạo này vẫn còn những hạn chế nhất định. Đó là khi tốt nghiệp ra trường, nhiều học sinh không thể đệm được những ca khúc đơn giản, đây cũng là điều đáng suy nghĩ, bởi trong giai đoạn hiện nay mục đích của đào tạo là phải gắn liền với thực tiễn. Nói cách khác, trong chương trình tài liệu của trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải phòng, không có và chưa đề cập tới vấn đề cho học sinh piano học soạn đệm ca khúc.

1.2.2.2. Đặc điểm, khả năng và thực trạng học piano của học sinh

Ở độ tuổi từ 14 - 17, học sinh trung cấp piano ở trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải phòng, so với học sinh ở các địa phương khác, các em có những đặc điểm chung đó là: có nhiều sự thay đổi về tâm sinh lý, ảnh hưởng sâu sắc đến sự hình thành nhân cách.

Một đặc điểm nữa ở lứa tuổi này, giáo viên cần nhớ đó là các em luôn muốn tìm tòi, ham muốn học hỏi trong nhiều lĩnh vực.

Comment [DDA1]: Giảm từ 6/120/60/58/2 xuống còn 4/90/30/58/2 từ học kỳ 1 20-21

Ngoài việc học các tác phẩm kinh điển được giao, do nhu cầu muốn hòa nhập, muốn mình chứng bản thân mình trong những hoạt động văn nghệ, nên một số học sinh đã có ý thức, chịu khó tìm tòi tư liệu và học hỏi thêm về cách thức soạn đệm ca khúc. Tuy nhiên điều này không phải dễ, bởi trong thư viện của nhà trường, tài liệu về soạn đệm ca khúc không có, do đó các em thường phải tự mày mò tìm kiếm trên mạng và học hỏi thêm giáo viên có kinh nghiệm soạn đệm, nhưng vẫn không mang lại kết quả như mong muốn.

1.2.2.3. Thực trạng dạy học của giáo viên

Đúng ra phải đánh giá về thực trạng dạy soạn đệm ca khúc, chính xác hơn là đánh giá về năng lực dạy của giáo viên trong việc dạy soạn đệm ca khúc trên đàn piano cho học sinh trung cấp piano. Tuy nhiên, hiện tại trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du Lịch Hải Phòng chưa có môn học soạn đệm ca khúc, do vậy phải đánh giá thực trạng về năng lực của giáo viên thông qua việc dạy đàn piano, từ đó chúng tôi sẽ quy chiếu và rút ra những vấn đề cần thiết.

Xuất phát từ nhu cầu của xã hội và nhu cầu cần học của học sinh, chúng tôi cho đó là một trong những cơ sở cần thiết, để đề nghị Ban Giám hiệu nhà trường và tổ chuyên môn đưa nội dung soạn đệm ca khúc trên đàn piano vào những tiết học ngoại khóa do Trung tâm thực hành biểu diễn và dịch vụ văn hóa nghệ thuật và du lịch quản lý.

1.2.3. Đánh giá chung

Về cơ sở vật chất của Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du Lịch Hải Phòng, đã đáp ứng tốt cho việc đào tạo nói chung và đào tạo chuyên ngành piano hệ trung cấp chính quy nói riêng. Đội ngũ giáo viên có kiến thức chuyên môn vững vàng, đáp ứng tốt trong lĩnh vực giảng dạy piano chuyên ngành.

Tuy nhiên, xu hướng và mục tiêu của đào tạo hiện nay là học phải đi đôi với hành, do đó không thể đào tạo một nghệ sĩ mà không có đất diễn, nhìn nhận như vậy để thấy được việc dạy học soạn đệm ca khúc cho học sinh piano tại Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng là vấn đề cần được quan tâm. Đây là cơ sở để chúng tôi đề xuất bổ sung nội dung và phương pháp dạy học soạn đệm ca khúc viết về Hải Phòng cho học sinh hệ trung cấp piano.

Tiểu kết

Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng có một bề dày về lịch sử, truyền thống đào tạo. Đây là một trong những cơ sở đào tạo có uy tín ở khu vực phía Bắc của nước ta, hàng năm trường cung cấp một nguồn nhân lực có chất lượng cho các ngành: thư viện, văn hóa quần chúng, diễn viên sân khấu, ca sĩ nhạc công... cho Hải phòng và các tỉnh lân cận.

Thời điểm hiện tại, trường có 2 cơ sở và một trung tâm, nhìn chung về cơ sở vật chất ngày càng được trang bị các phương tiện dạy học hiện đại; đội ngũ cán bộ quản lý, giáo viên có năng lực và luôn nhiệt tình trong công tác chuyên môn.

Học sinh trung cấp piano là những em có năng khiếu và khả năng học tốt. Ngoài học chuyên sâu theo chương trình, các em còn có nhu cầu học thêm cách thức soạn đệm ca khúc trên đàn piano. Giáo viên cơ bản đã thực hiện tốt công việc giảng dạy chuyên ngành theo chương trình, đều có nhiệt tình nhưng thực tế không nhiều thầy cô có khả năng dạy soạn đệm ca khúc. Mặt khác, nội dung soạn đệm ca khúc không có trong chương trình, do đó đánh giá về dạy soạn đệm ca khúc trên đàn piano, phải chủ yếu dựa vào việc dạy học piano trên các phương diện chương trình, tài liệu, khả năng dạy/ học của giáo viên và học sinh. Đầu không phải là trực tiếp,

nhưng đó cũng là một trong những cơ sở để chúng tôi thực hiện tiếp những vấn đề và dạy học soạn đệm ca khúc trên đàn piano ở chương 2.

Chương 2

ĐỀ XUẤT BỔ SUNG NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC SOẠN ĐEM CA KHÚC VIẾT VỀ HẢI PHÒNG TRÊN ĐÀN PIANO CHO HỌC SINH TRUNG CẤP

2.1. Sự cần thiết của việc dạy học soạn đệm ca khúc viết về Hải Phòng cho học sinh trung cấp piano

Trong một cơ sở đào tạo, thời gian, nội dung chương trình từng môn học cho toàn khóa đã được xây dựng phù hợp, chặt chẽ đáp ứng tốt mục tiêu đào tạo. Do vậy, muốn đưa thêm một nội dung nào đó vào chương trình cần có thời gian nghiên cứu về tính hợp lý (giữa nhu cầu đào tạo và nhu cầu của xã hội) và được sự đồng ý của Ban Giám hiệu cũng như Hội đồng chuyên môn.

2.1.1. Cơ sở và nội dung đề xuất

2.1.1.1. Cơ sở đề xuất

Muốn thêm nội dung nào đó vào trong chương trình đào tạo, công việc đầu tiên phải đề xuất. Tuy nhiên muốn được chấp nhận, thì đề xuất đó phải dựa vào những cơ sở nhất định. Đề xuất việc dạy học soạn đệm ca khúc viết về Hải Phòng cho học sinh piano hệ trung cấp, chúng tôi căn cứ vào ba vấn đề chính như sau:

Thứ nhất, là xuất phát từ năng lực cũng như nhu cầu muốn học tập của học sinh:

Thứ hai, xuất phát từ nhu cầu của gia đình và xã hội:

Thứ ba, dạy soạn đệm ca khúc, không chỉ học sinh mới được hưởng lợi về mặt kiến thức âm nhạc, mà thông qua việc dạy đó, giáo viên cũng tự

củng cố và mở rộng thêm những kiến thức về hòa thanh cổ điển, hòa thanh nhạc nhẹ, cấu trúc tác phẩm...

Nhìn trên phương diện kinh tế và phương diện hoạt động của trung tâm, thì dạy học soạn đệm ca khúc cũng mang lại một nguồn thu nhỏ, góp phần tăng thêm thu nhập cho chính giáo viên trực tiếp giảng dạy và giúp trung tâm có điều kiện sửa chữa lại một số thiết bị hư hỏng, phục vụ tốt cho các hoạt động và công việc đào tạo.

2.1.1.2. Số lượng bài, nội dung và thời lượng đề xuất

Trong phần đánh giá về thực trạng ở chương 1, thì thấy phần nội dung dạy học soạn đệm ca khúc không có trong chương trình đào tạo cho hệ trung cấp chính quy chuyên ngành piano. Cụ thể về số lượng được lựa chọn để đưa vào dạy học soạn đệm là 11 ca khúc: *Thành phố hoa phương đở* (Nhạc: Lương Vĩnh; Thơ: Hải Như); *Bến cảng quê hương tôi* (Hồ Bắc); *Thành phố chúng ta, nhà máy chúng ta* (Hoàng Vân); *Hải Phòng thành phố tuổi thơ* (Thanh Tùng); *Hồng Bàng trái tim thành phố* (Phạm Nguyễn); *Hồng bàng một niềm tin* (Phạm Tĩnh Hải); *Thành phố hoa thấp lửa* (Tùng Ngọc); *Về miền sóng, về miền gió* (Phạm Văn Hanh); *Nhịp bước Hồng Bàng* (Hùng Văn); *Hải Phòng tuổi thơ tôi* (Đỗ Trí Dũng); *Hải Phòng Quê tôi* (Trọng Vinh).

Trong trường hợp này, chúng tôi chọn 11 bài là có ý riêng, ở mỗi bài ngoài vấn đề lý thuyết thì phần thực hành (soạn đệm và thực hiện đệm) luôn được coi trọng. Do đó, thời lượng đề xuất cho nội dung này là học trong 3 tháng (vào học kỳ I của năm thứ hai), mỗi tuần một buổi (vào chiều thứ 7) /4 tiết học/ 1 bài. Buổi cuối cùng (4 tiết) để kiểm tra, đánh giá kết quả học tập. Với 11 bài được đề xuất trong thời gian học tập như vậy, về phương diện chủ quan, chúng tôi cho đó là điều tương đối hợp lý.

2.1.2. Đề xuất phương pháp dạy học soạn đệm ca khúc viết về Hải Phòng

Để đạt được hiệu quả cho việc soạn đệm, hay nói cách khác là nhằm tạo ra một diện mạo đầy đủ nhất cho ca khúc, giúp người thưởng thức thấm thấu được nội dung và hình tượng trong tác phẩm, thì cần phải hướng dẫn cho học sinh một số thao tác và các phương pháp cơ bản nhất của soạn đệm.

2.2. Phương pháp dạy học soạn đệm ca khúc trên đàn piano

2.2.1. Phân tích ca khúc cho soạn đệm

Phân tích ca khúc là khâu đầu tiên, không thể thiếu trong công việc soạn đệm ca khúc, vì thế nó có ý nghĩa vô cùng quan trọng, giúp cho học sinh nắm được thủ pháp sáng tác cũng như tính chất âm nhạc, để đưa ra và có những cách soạn đệm cho phù hợp.

Chúng tôi hướng dẫn học sinh phân tích 5 ca khúc để làm mẫu, cụ thể: *Thành phố hoa phương đỏ* (Nhạc: Lương Vĩnh; Thơ: Hải Như); *Bến cảng quê hương tôi* (Hồ Bắc); *Thành phố chúng ta, nhà máy chúng ta* (Hoàng Vân), *Hải Phòng thành phố tuổi thơ* (Thanh Tùng) *Về miền sóng về miền gió* (Phạm Văn Hanh), 6 bài còn lại đã được phân tích, để tránh sự dài dòng chúng tôi đưa về phần phụ lục [PL4, tr.121 - 127].

2.2.1.1. Ca khúc Thành phố hoa phương đỏ

2.2.1.2. Ca khúc Bến cảng quê hương tôi

2.2.1.3. Ca khúc Thành phố chúng ta, nhà máy chúng ta

2.2.1.4. Ca khúc Hải Phòng thành phố tuổi thơ

2.2.1.5. Ca khúc Về miền sóng về miền gió

2.2.2. Lựa chọn đặt hợp âm và tiết điệu

2.2.2.1. Lựa chọn đặt hợp âm

Chọn đặt hợp âm cho ca khúc, đây là bước thứ hai khá quan trọng trong quá trình soạn đệm. Nếu theo hòa thanh công năng cổ điển của

phương Tây mà học sinh đã học, thì từ một giọng sẽ có 7 hợp âm chính của giọng trưởng, thứ song song.

2.2.2.2. *Chọn tiết điệu, âm hình đệm và tốc độ (tempo)*

Đàn piano khác với đàn phím điện tử ở chỗ không có phân mạch định hòa âm tự động là những vòng lặp (loop) được thiết kế sẵn, đây là vấn đề vô cùng khó khăn đối với người học soạn đệm. Để tránh được sự trống trải cho phần đệm, muốn hay không học sinh phải có tư duy tốt về mặt tiết điệu.

2.2.3. *Soạn nhạc dạo đầu, nhạc nói và nhạc kết*

Nhạc dạo đầu, dạo giữa và nhạc kết - gọi chung là nhạc dạo - có vai trò khá quan trọng trong soạn đệm ca khúc. Mỗi loại có ý nghĩa, vai trò và chức năng riêng, nhưng có một điểm chung là bổ sung, hỗ trợ, dẫn dắt người hát nhằm tạo ra tính hình tượng thống nhất có thể cho một ca khúc.

2.2.3.1. *Nhạc dạo đầu*

Nhạc dạo đầu, thuật ngữ âm nhạc là intro, vị trí nằm ở ngay đầu của ca khúc, với ý nghĩa giới thiệu và có chức năng lấy giọng, định hình nhịp điệu, khơi gợi, dẫn dắt cho người hát vào đúng tông, đúng nhịp.

2.2.3.2. *Nhạc nói*

Nhạc nói được hiểu là đoạn nhạc, câu nhạc, vị trí của nó ở cuối các câu hay đoạn hoặc cuối bài để người hát tiếp tục hát lần thứ hai. Đây là một trong những chỗ mà học sinh cần chú ý viết sao có phong cách riêng, tạo được ấn tượng, một mặt tạo điều kiện để nhạc công có đất thể hiện kỹ thuật chơi đàn, mặt khác đây cũng là lúc mà người hát được nghỉ ngơi tạm thời trước khi vào hát câu, đoạn hay lần hai của ca khúc.

2.2.3.2. *Nhạc kết*

Nhạc kết nằm ở cuối của ca khúc, có vai trò quan trọng như dạo đầu và nhạc nói, nhưng mang ý nghĩa không những là tổng kết lại toàn bộ hình

tượng nghệ thuật mà còn mở ra một không gian mới cho người thưởng thức. Vì vậy, chúng tôi luôn nhắc nhở học sinh, khi soạn nhạc kết cần phải chọn lọc, có ý tưởng để tạo ra sự ấn tượng nhất định về ca khúc cho người nghe.

2.3. Thực nghiệm sư phạm

Sau khi dạy xong phần lý thuyết, thì thực nghiệm là công đoạn tiếp theo. Thực nghiệm là công đoạn vô cùng quan trọng. Tuy nhiên trong luận văn, những nghiên cứu này chỉ mang tính đề xuất và mới đưa vào dạy học thí điểm năm học 2020 - 2021. Do đó không giống như những nghiên cứu dạy học khác, mà trong trường hợp này, không có thực nghiệm đối chứng. Dẫu vậy khi tiến hành thực nghiệm phải cần tuân thủ theo vấn đề dưới đây.

2.3.1. Mục đích, đối tượng và giáo viên thực nghiệm

Mục đích: chính là để kiểm nghiệm lại tính khả thi của các biện pháp được đưa ra thông qua các bước dạy học soạn đệm ca khúc trên đàn piano cho học sinh trung cấp piano, từ đó sẽ rút ra những kinh nghiệm, để bổ sung về thời gian, thời lượng và biện pháp dạy học cho học sinh được phù hợp hơn.

Đối tượng: Chọn 03 học sinh trung cấp piano đang học năm thứ 2 tại trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng.

Giáo viên tiến hành thực nghiệm: là Lê Đức Hùng (một trong những GV đang trực tiếp giảng dạy piano trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng).

2.3.2. Nội dung, thời gian và không gian thực nghiệm

Nội dung thực nghiệm: Soạn đệm hoàn chỉnh một ca khúc (bao gồm: đặt hòa thanh, soạn đệm nhạc dạo đầu, dạo giữa và nhạc kết).

Thời gian thực nghiệm: Vào chiều thứ 7, ngày 18 tháng 12 năm 2021, tại Trung tâm thực hành biểu diễn và dịch vụ văn hóa nghệ thuật trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng.

Giáo viên phụ trách thực nghiệm: Lê Đức Hùng.

2.3.3. Tiến hành thực nghiệm

2.3.3.1. Chuẩn bị thực nghiệm

Chuẩn bị thực nghiệm, chúng tôi làm những công việc sau: Trình giáo án về dạy soạn đệm ca khúc lên tổ bộ môn âm nhạc và xin ý kiến đóng góp về các công đoạn thực hiện. Tổ bộ môn sẽ kiến nghị lên lãnh đạo nhà trường cho phép tổ chức thực nghiệm sư phạm. Bên cạnh đó, sẽ kiến nghị với tổ bộ môn cử 1 cán bộ phụ trách trung tâm, 1 giáo viên dạy piano đến dự giờ thực nghiệm để có ý kiến nhận xét đánh giá.

Bên cạnh đó, trên cơ sở ca khúc được giao, yêu cầu học sinh phân tích sơ bộ về hình thức, cấu trúc trước ở nhà, và động viên các em có tinh thần tốt, thái độ nghiêm túc trong giờ thực nghiệm.

2.3.3.2. Tiến hành giờ thực nghiệm

Tiến hành giờ thực nghiệm trên lớp sẽ theo đúng nội dung, chương trình, kế hoạch được chúng tôi xây dựng từ trước. Mỗi học sinh soạn đệm một ca khúc được giao, cụ thể: Phạm Tuấn Tú soạn đệm ca khúc *Hải Phòng tuổi thơ tôi* (Nhạc và lời: Đỗ Trí Dũng); Hoàng Đình An soạn đệm ca khúc *Về miền sóng, về miền gió* (Nhạc và lời: Phạm Văn Hanh); Hồ Thuận An soạn đệm ca khúc *Hải Phòng thành phố tuổi thơ* (Nhạc và lời: Thanh Tùng). Thời gian soạn đệm là 4 tiết.

2.3.4. Kết quả thực nghiệm

Sau giờ thực nghiệm, vì số lượng học sinh chỉ có 3 em, nên chúng tôi không dùng phiếu điều tra, mà yêu cầu giáo viên tham dự giờ thực nghiệm cho điểm trực tiếp. Thang điểm và mức độ đạt theo quy định hiện hành của Bộ Giáo dục & Đào tạo. Cộng điểm của 3 giáo viên, kết quả soạn đệm của từng em như sau: Phạm Tuấn Tú 9 điểm; Hoàng Đình An 8, 5 điểm; Hồ Thuận An 8,0 điểm. Nhìn chung, các em đều nắm khá chắc những vấn đề về soạn đệm đã được giáo viên truyền đạt, và thể hiện được điều đó thông qua bài làm của mình [PL.6, tr.141 - 150]. Kết quả với số

điểm như trên, phần nào có thể khẳng định được nhu cầu thích học của học sinh và chất lượng dạy học của giáo viên.

Tiểu kết

Đưa dạy học soạn đệm ca khúc nói chung và ca khúc viết về Hải Phòng trong giờ ngoại khóa, chưa từng có tiền lệ ở trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng. Vì vậy, muốn thực hiện được phải đề xuất với Ban Giám hiệu và Hội đồng chuyên môn, trên cơ sở có tính hợp lý của thời gian, chương trình, bài được chọn cũng như xuất phát từ những nhu cầu khác nhau, và được chấp nhận. Tiếp đến chúng tôi dạy cho học sinh về các bước cũng như cách thức soạn đệm một ca khúc, trên tinh thần cởi mở phát huy tối đa tính sáng tạo của các em. Dạy học soạn đệm gồm các bước: Tiếp cận bản nhạc, phân tích đặc điểm lời ca và tìm ra hình thức, cấu trúc, nhịp điệu, tính chất âm nhạc... để có những hình dung cơ bản về toàn bộ diện mạo của một ca khúc. Trên cơ sở đó sẽ đặt hòa thanh sơ bộ ở cuối mỗi câu, mỗi đoạn, và tư duy dần về chất liệu, nhịp điệu để viết nhạc nói, nhạc giữa, nhạc kết...; Bước tiếp là đặt hòa thanh cho toàn bộ ca khúc. Xong bước này, tiếp đến là thực hiện việc soạn các loại nhạc mở đầu, nhạc nói, nhạc kết. Ở bất cứ bước nào, thuộc công đoạn nào, đều phải động viên học sinh phát huy tính tích cực, sáng tạo của các em để tìm ra phương hướng giải quyết tốt nhất cho vấn đề đang thực hiện.

Sau khi hướng dẫn cho học sinh các thao tác cơ bản trong soạn đệm, bước cuối cùng là tiến hành thực nghiệm. Chúng tôi giao cho mỗi em một ca khúc, bằng những kiến thức đã học và thực hành, các em tự làm việc độc lập trong 4 tiết học. Kết quả cho thấy các em đều hoàn thành bản soạn đệm trên đàn piano cho ca khúc một cách hoàn chỉnh, và đạt được chất lượng tốt. Điều đó cho thấy, những đề xuất và các biện pháp mà chúng tôi đưa ra trong luận văn là có tính khả thi.

KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

1. Kết luận

Trường Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng có một bề dày về lịch sử, truyền thống đào tạo. Đây là một trong những trường có uy tín ở khu vực phía Bắc của nước ta, hàng năm trường cung cấp một nguồn nhân lực có chất lượng cho các ngành: thư viện, văn hóa quần chúng, diễn viên sân khấu, ca sĩ nhạc công... cho Hải phòng và các tỉnh lân cận.

Học sinh trung cấp piano là những em có năng khiếu và khả năng học tốt. Ngoài học chuyên sâu theo chương trình, các em còn có nhu cầu học thêm cách thức soạn đệm ca khúc trên đàn piano. Giáo viên cơ bản đã thực hiện tốt công việc giảng dạy chuyên ngành theo chương trình, đều có nhiệt tình nhưng thực tế không nhiều thầy cô có khả năng dạy soạn đệm ca khúc. Mặt khác, nội dung soạn đệm ca khúc không có trong chương trình, do đó đánh giá về dạy soạn đệm ca khúc trên đàn piano, chúng tôi chủ yếu phải dựa vào việc dạy học piano trên các phương diện chương trình, tài liệu, khả năng dạy/ học của giáo viên và học sinh. Đầu không phải là trực tiếp, nhưng đó cũng là một trong những cơ sở để chúng tôi thực hiện tiếp những vấn đề và dạy học soạn đệm ca khúc.

Việc dạy học soạn đệm ca khúc nói chung và ca khúc viết về Hải Phòng trong giờ ngoại khóa, chưa từng có tiền lệ ở trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật & Du lịch Hải Phòng. Vì vậy, muốn thực hiện được, tất yếu phải đề xuất với Ban Giám hiệu và Hội đồng chuyên môn, trên cơ sở có tính hợp lý của thời gian, chương trình, bài được chọn cũng như xuất phát từ những nhu cầu khác nhau, và được chấp nhận. Tiếp đến chúng tôi dạy cho học sinh về các bước cũng như cách thức soạn đệm một ca khúc, trên tinh thần cởi mở phát huy tối đa tính sáng tạo của các em.

Điều đó cho thấy, những đề xuất và các biện pháp mà chúng tôi đưa ra trong luận văn là có tính khả thi, và như vậy, trong những năm tới nhà trường mà trước hết là trung tâm có thể tiếp tục mở những lớp soạn đệm ca khúc cho học sinh ở giờ ngoại khóa.

2. Kiến nghị

Việc đưa nội dung soạn đệm ca khúc cho học sinh piano hệ trung cấp vào chương trình học chính khóa thành một môn học riêng hoặc ghép với môn chuyên ngành là điều không thể thực hiện được ngày một, ngày hai. Chúng tôi xin phép kiến nghị một số điểm như nhau:

1. Đề nghị Ban Giám hiệu nhà trường và tổ chuyên môn đưa nội dung soạn đệm ca khúc trên đàn piano vào những tiết học ngoại khóa do Trung tâm thực hành biểu diễn và dịch vụ văn hóa nghệ thuật và du lịch quản lý.
2. Sắp xếp tạo điều kiện thêm cho giáo viên và học sinh có thêm nhiều thời gian để nghiên cứu và thực hành.
3. Nhà trường cần tăng cường trang bị thêm về điều kiện cơ sở vật chất phục vụ quá trình dạy học soạn đệm và luyện tập thực hành như: hệ thống máy tính, máy chiếu, thiết bị âm thanh nghe nhìn.
4. Nhà trường cần quan tâm hơn nữa để tạo nguồn kinh phí và quỹ thời gian cho các hoạt động ngoại khóa, như: tổ chức nhiều buổi giao lưu âm nhạc giữa các khoa, tăng cường hoạt động biểu diễn, giao lưu, học tập để tạo sự hứng thú, tìm tòi, nghiên cứu cho các em học sinh, sinh viên Trường Trung cấp Văn hóa Nghệ thuật và Du lịch Hải Phòng.

